

МЕЖДУНАРОДНИЯТ ЕЗИК ESPERANTO И СВЕТОВНОТО ЕСПЕРАНТСКО ДВИЖЕНИЕ

Автор: Парашкева Бояджиева

Есперанто е твърде логичен език с 16 граматични правила без изключения, една и съща спрегната глаголна форма важи за всички лица и числа, променя се финалната гласна с промяната на времето на действие. Освен това, е фонетичен език (един звук - един знак, напр. "ч" = c^ вместо „tsch“ на немски език). Това го прави подходящ за автоматичен машинен превод от един език на друг. Тази идея не е нова. Правени бяха опити - холандско-унгарски проект, струва ми се, но не достигнаха средства. Шведският професор Кйел Селин се опитваше да усъвършенства Есперанто, за да го направи още по-пригоден за машинен превод. Нарече проекта си „Superlingvo“ (Суперезик), но за жалост почина преди да завърши делото на живота си. Ще има нови опити, без съмнение.

Важното е, че Есперанто е много лесен за усвояване език и бързо може да се използва за всякакъв вид контакти.

Съществува Световен Есперантски Съюз (Universala Esperanto-Asocio = UEA, <http://www.uea.org/>), в който има групи по професии, интереси и хобита, религии, инвалидност (незрящи и др.)...

Сред организациите на говорещите есперанто има организации на лекарите, писателите, журналистите, лингвистите, железничарите, учените, музикантите и много други. Те издават собствени списания, организират конференции и помагат за разпространението на езика за професионално и специализирано използване.

Международната академия на науките на Сан Марино (AIS, San Marino) <http://www.ais-sanmarino.org/> улеснява сътрудничеството на университетско ниво. Оригинални и преводни издания се появяват редовно в области като езикознание, астрономия, информатика, ботаника, ентомология, химия, право и философия. По време на всеки от ежегодните световни конгреси на UEA се провежда „конгресен университет“, по време на който преподаватели от Академията (включително - и българи) изнасят лекции и водят курсове по различни учебни дисциплини. В AIS съществува възможност за признаване на националните дипломи, ако са спазени определени условия - в нейните филиали по света.

Организира се и научни фестивали - https://docs.google.com/Edi?id=dhp3sf5p_728hf4hrpfx.

Има и специализирани организации на скаути, слепи, любители на шахмата и японската играта „Го“, а младежката секция на UEA, TEJO - <http://tejo.org/>, често организира международни срещи и издава свои собствени периодични издания. Свои организации имат и учени, университетски преподаватели, учители, колекционери, радиолюбители, източно православни, католици, будисти, бахаисти, оомото и много други. Много обществено активни групи също използват езика.

В България съществува Българският есперантски съюз - <http://www.interpres.org/esperanto/bea.htm>. По-активни са различни негови секции, които са про-

веждали международни конгреси в страната на съответните международни секции на УЕА - на железничарите, на медиците и на незрящите в градовете София, Пловдив и Албена. В някои наши градове има есперантски домове на културата, които организират литературни и други конкурси за есперантистите в страната. До 1989 г. държавата подкрепяше финансово масовото есперантско движение в страната. След политическата промяна за движението започна кризисен период, който постепенно се преодолява. Чрез есперанто се установяват контакти между есперантистите от поратимените градове. По време на световните конгреси се провеждат срещи между тях.

Съюзът провежда ежегодни световни конгреси в различни страни, в миналото - и в България. Последните конгреси са се състояли в градовете: Флоренция, 2006; Йокохама, 2007; Ротердам, 2008; Биалисток, 2009; Хавана, 2010.

УЕА издава книги, списания и годишник със списъци на есперантски организации и местни представители в цял свят. Тези издания, заедно с информация за книги, аудиодискове, касети и т. н., са регистрирани в каталога на УЕА, който съществува като печатно издание и в Интернет - <http://katalogo.uea.org/>.

Във връзка с преподаването на международния език съществуват и педагогически ресурси като сайтовете „Edukado“ (Образование) - <http://www.edukado.net/>, „Lernu!“ (Изучавай!, Учи!) - <http://bg.lernu.net/>, <http://www.jei.or.jp/hp/esp.htm> и др.

Развитието на езика се наблюдава и контролира от Лингвистичната есперантска академия - <http://www.akademio-de-esperanto.org/>.

Над 100 списания се издават редовно на есперанто. Органът на УЕА е сп. „Esperanto“. Списания, издавани от различните секции, са: на медиците „MIR“ (Medicina internacia revuo), на преподавателите по есперанто - „Internacia pedagogia revuo“ - <http://www.ilei.info/ipr/>, „Karavelo“ - <http://www.lakaravelo.com/> и др. Излизат още ежемесечното новинарско списание „Monato“ („Месец“) - <http://monato.esperanto.be/>, литературното списание „Fonto“ („Извор“), новинарското издание „Eventoj“ („Събития“) излиза в електронен вид.

Списанията „Esperanto“ и „Monato“ - http://www.ipernity.com/blog/flandra_esperanto-ligo/26581?lg=fr, „Libera folio“ <http://liberafolio.org/>, както и други национални и местни издания, може да се четат в Интернет и слагат архивите си в мрежата. Съществуват и издания за медицина и наука, религиозни списания, младежка периодика, образователни издания, други литературни списания и специализирани издания. Сп. „Esperanto“ има и аудио версия за незрящи.

В България в момента освен сп. „Български есперантист“, което съществува от 1919 г. и е едно от най-старите български периодични издания, се издава международното списание за култура и изкуство

„Literatura Foiro“ („Литературен панаир“) и се отпечатва двуседмичния вестник „Heroldo“ („Вестител“). Българските слепи есперантисти издават няколко издания на брайл, офсет и на аудио касети и компакт-дискове.

Радиостанции в Полша, Китай, Бразилия, Куба, Естония, Унгария, Италия, а също и Радио Ватикана, предават редовно на есперанто. През 2005 г. се създаде ПТВ, първият телевизионен канал в Интернет изцяло на есперанто. Създават се и филми - <http://www.esperantofilmo.com/>.

Електронните мрежи са най-бързо развиващото се средство за комуникация между използващите есперанто. Съществуват неколкостотин дискуссионни форуми на есперанто, които засягат различни теми: от семейното използване на езика до общата теория на относителността.

Есперанто е широко разпространен в протоколите за разговори ICQ, IRC и PalTalk, а напоследък много есперантисти контактуват гласово чрез Skype, като програмата има интерфейс и на есперанто. Страниците на есперанто в Интернет са милиони. Някои могат да се намерят чрез виртуални есперантски библиотеки на адрес <http://www.esperanto.net/veb/>, <http://donh.best.vwh.net/Esperanto/Literaturo/literaturo.html>, а други - чрез изписване на думата „есперанто“ или „esperanto“ в която и да е интернет търсачка. Най-популярната търсачка Google отдавна работи на есперанто, а есперантската секция на свободната виртуална енциклопедия Уикипедия <http://eo.wikipedia.org/wiki/%C4%88efpa%C4%9Do> е една от най-големите, като изпреварва множество секции на етнически езици. В сайта <http://youtube.com/> има купища клипчета, посветени на този език.

Преди време в рамките на сайта <http://change.org/> се проведе дискусия с анкета за това дали да се въведе изучаването на есперанто в училищата в САЩ. Идеята е намерила достатъчно привърженици. Резултат от това е следната идея: „Изучавай Есперанто по 10 минути на ден и стани гражданин на света!“ - http://education.change.org/petitions/view/study_esperanto_10_minutes_a_day_and_become_a_world_citizen

Есперантисти има и сред депутатите в Европейския Парламент. Те предлагат есперанто да се въведе като помощен работен език в ЕП и в издаваната от ЕП документация. Това би спестило много време и разходи за преводи.

Есперантистите се надяват преводачът на Google да включи и есперанто сред езиците, които обслужва.

Освен световната организация, има и Европейска асоциация на есперантистите - EEU - <http://www.euro.eu/eo/chefpagho>, на работниците есперантисти - SAT - <http://www.satesperanto.org/>.

Има международни центрове за есперантска дейност и обучение във Франция <http://gresillon.org/>, Япония <http://homepage3.nifty.com/m-kurita/e-domo-internacie.htm>, Германия <http://esperanto-urbo.de/page.php?pid=80300003> и Швейцария <http://www.esperantio.net/>.

Ето два речника, които биха могли да ви бъдат от полза: <http://www.reta-vortaro.de/revo/> и <http://www.esperanto-panorama.net/angla/vortaro.htm>.

Повече за историята на езика и за неговия създател – д-р Лудвиг Заменхоф – можете да прочетете на български език тук: <http://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BE> и тук:

http://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B2%D0%B8%D0%BA_%D0%97%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%85%D0%BE%D1%84

Списък на повечето, ако не – и на всички есперантски организации подредени по континенти и тематично, можете да откриете тук: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Esperanto_organizations

През настоящата 2011 г. у нас и по света предстоят:

- честване в гр. Пловдив на 110 г. от първото есперантско дружество в страната

- международна конференция в гр. Карлово за професионалното приложение на езика есперанто
- национален конгрес на българските есперантисти
- световен конгрес на УЕА в Копенхаген, Дания
- други, отразени в сп. „Esperanto”

*Материалът е подготвен от:
Парашкева Бояджиева и
Неделин Бояджиев*

ESPERANTO